

ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Jukić, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:576380>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

**ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA DJECE RANE I
PREŠKOLSKE DOBI**

ZAVRŠNI RAD

ANTONELA JUKIĆ

SPLIT, 2023.

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Studentica: Antonela Jukić

Mentor: doc. dr. sc. Katja Kalebić-Jakupčević

Split, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DJEČJA PSIHOLOGIJA	3
2.1. RAZVOJ MOTORIKE	3
2.2. RAZVOJ SPOZNAJE	4
2.3. RAZVOJ GOVORA	5
2.4. EMOCIONALNI I SOCIJALNI RAZVOJ	5
3. Odstupanja u razvoju	6
4. ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA	8
4.1. TEHNIKE OPSERVIRANJA I PRAĆENJA DJECE U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ USTANOVI	9
4.2. RAZVOJNI TEST ČUTURIĆ	11
4.3. AGES AND STAGES QUESTIONNAIRE (ASQ-3)	11
4.4. BAYLEY LJESTVICA	12
4.5. ACHENBACHOVE LJESTVICE	13
4.6. WECHLEROVA LJESTVICA	13
5. IZAZOVI U RADU SA RODITELJIMA	15
6. ZAKLJUČAK	17
7. LITERATURA	19

1.UVOD

Dio psihologije koji se bavi djetetovim razvojem naziva se dječja psihologija i kroz tu disciplinu upoznajemo se s područjima razvoja koje svako dijete prolazi u određenom razdoblju njegova života. Svaka faza sa sobom nosi neke nove korake koje djeca trebaju prijeći i koji su karakteristični za njihovu dob te s obzirom na to često može doći i do odstupanja u razvoju ukoliko kronološka dob ne prati djetetov psihički i fizički razvoj. Područja koja ćemo proučavati su socijalno-emocionalni, govorno-jezični, psiho-motorički i kognitivni razvoj i uglavnom dolazi do preklapanja te ukoliko dođe do odstupanja u jednom aspektu razvoja, a odstupanja su vidljiva i u drugim područjima.

U svakom slučaju, odgajatelji igraju ključnu ulogu u prepoznavanju i procjeni djetetovih razvojnih sposobnosti. Njihova procjena uključuje praćenje djetetovog napretka, identifikaciju eventualnih odstupanja i pružanje podrške kako bi se poticalo optimalno i uravnoteženo razvijanje djeteta. Odgajatelji koriste različite alate i tehnike procjene, uključujući promatranje, testiranje i razgovor s roditeljima kako bi stekli cjelovit uvid u djetetov razvoj.

Svako dijete ima svoj razvojni put i prvi simptomi koji se primijete ne moraju nužno ukazivati na poteškoće, ali bilo bi dobro uputiti djecu na daljnja ispitivanja. Kako bi se djetetov razvoj u potpunosti razumio i kako bi mogli pratiti djetetov napredak provode se različite procjene pomoću kontrolnih lista i testova procjene razvoja. To su metode koje se koriste kao standardizirani alati koji nam daju objektivnu sliku djetetovih sposobnosti u pojedinim područjima razvoja.

S obzirom na to da je djetetov razvoj široko područje, metode procjene provode i stručnjaci poput psihologa, pedagoga ili liječnika koristeći se različitim tipovima zadataka, pitanjima i opažanjima u svrhu dobivanja rezultata o njegovim sposobnostima u različitim aspektima razvoja. Kontrolne liste pružaju odgajateljima objektivne podatke o djetetu i da spoznaju smjer u kojem trebaju ići u svrhu djetetovog napretka. Odgajatelj nakon rezultata može aktivnosti i zadatke prilagoditi djetetu, ali i pomoći roditeljima u daljnjem promatranju djeteta i pružanju potrebne intervencije.

U ovom radu opisat ćemo područja djetetovog razvoja, različita odstupanja koja se mogu pojaviti te ulogu odgajatelja u procjeni djetetovih razvojnih sposobnosti. Također ćemo se osvrnuti na važnost rane dijagnostike i intervencije kao i podrške u cilju postizanja optimalnog razvoja svakog djeteta. Navest ćemo različite „ček-liste“ i testove razvoja koji se

koriste u procjeni djetetovog razvoja. Razmotrit ćemo njihove prednosti i ograničenja te važnost prilagođavanja procjene individualnim potrebama i karakteristikama djeteta. Također ćemo se osvrnuti na važnost stručne interpretacije rezultata i upotrebe procjene razvoja u svrhu pružanja podrške i intervencija koje potiču optimalan razvoj.

2. DJEČJA PSIHOLOGIJA

Dječja psihologija je dio šireg interdiscipliniranog polja znanog kao razvojne znanosti koje uključuju sve promjene kojima smo izloženi tijekom života (Lerner, 2006; prema Berk, 2015). U području razvojne psihologije brojnim istraživačima je zajednički cilj odrediti činitelje koji utječu na promjenu razvojnih sposobnosti u ranim i adolescentnim godinama života.

Dječja psihologija se može smatrati i interdiscipliniranom jer objedinjuje spoznaje iz raznih područja koje se odnose na djetetov tjelesni, kognitivni te emocionalni i socijalni razvoj. Također, osim ovih područja, opisuju se i dobna razdoblja te faze koje odgovaraju djetetovom razvoju u tom trenutku. Dobna razdoblja dijele se na prenatalno razdoblje, dojenačku dob i najraniju dječju dob, rano djetinjstvo, srednje djetinjstvo i adolescenciju (Berk, 2015).

Brojne teorije razvoja pružaju okvir za opažanja dječjeg ponašanja i služe nam kao osnova za praktične akcije kako bi bolje razumjeli djetetov razvoj i kako bi utvrdili razinu podrške koju možemo pružiti. Teorije pružaju različita stajališta o tome kako se djeca razvijaju i mijenjaju, ali na kraju ih možemo organizirati prema tome kakav stav zauzimaju i kako odgovaraju na tri osnovna pitanja: je li tijek kontinuiran ili diskontinuiran, postoji li samo jedan tijek razvoja i utječe li genetika i okolina na razvoj djeteta (Berk, 2015).

„Najvažniji razlog zašto moramo poznavati karakteristike razvoja, redoslijed faza i značajke djeteta u svakoj fazi jest mogućnost stvaranja optimalnih uvjeta za razvoj u okolini djeteta.“ (Čudina-Obradović, Pleša, Profaca, Letica i Starc, 2004: 14) U djetetov razvoj ubrajaju se razvoj motorike, spoznaje, govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre, likovnih sposobnosti i glazbenih sposobnosti te bilo kakva odstupanja u jednom od ovih područja, odgajatelj treba uočiti te pravovremeno intervenirati (Čudina-Obradović i sur., 2004).

2.1. RAZVOJ MOTORIKE

„Razvoj motorike može se pratiti kroz njegove faze koje su vidljive u usavršavanju držanja tijela (posturalne kontrole), kretanja (lokomocije) i baratanja predmetima (manipulacije).“ (Čudina-Obradović i sur., 2004) Svakodnevne radnje kroz koje odgajatelj može promatrati djetetove razvojne sposobnosti su korištenje šake i prstiju te manipuliranje predmetima, iako usavršeni stupanj motorike dijete postiže tek u dobi od osam godina (Berk, 2015). To mogu

biti radnje poput samostalnog oblačenja i svlačenja, korištenja pribora za jelo, četkanje zubi, prelijevanje vode ili gužvanje papira (Skok, 2022).

Djetetu treba omogućiti da svakodnevno vježba, hvata, puži jer ukoliko nema priliku za to u ranim godinama može imati probleme s usavršavanjem u kasnijoj dobi (Skok, 2022). Na razvoj motoričkih kao i drugih sposobnosti utječu nasljedni faktori, ali i uvjeti u kojima dijete raste. Tjelesni razvoj je također i preduvjet za djetetov psihički razvoj i razvoj fine i gube motorike, osjeta ili percepcije (Berk, 2015). Odgajatelj u skupini, ukoliko uoči odstupanja može intervenirati te otvoriti mogućnost za učenje i vježbanje razvojnih sposobnosti do one mjere do koje dopuštaju nasljedni faktori i urođene predispozicije (Čudina-Obradović i sur., 2004).

2.2. RAZVOJ SPOZNAJE

Spoznajni ili kognitivni razvoj uključuje misaone i mentalne procese kojima dijete razumije svijet oko sebe i svoje okruženje. Dijete pomoću kognitivnog razvoja stječe nova iskustva, aktivno djeluje na okolinu te opaža i po potrebi se prilagođava. Djetetu treba osigurati uvjete u okolini koji će mu omogućiti da obradi te informacije i da ih primjenjuje u svakodnevnim aktivnostima (Čudina-Obradović i sur., 2004).

Jean Piaget smatra da dijete tijekom godina prolazi kroz različite stadije misaonih procesa koje je podijelio u 4 faze. To su senzomotoričko razdoblje, predoperacijsko, faza konkretnih operacija i faza formalnih operacija te ukoliko djetetova dob ne prati djetetov kognitivni razvoj dolazi do odstupanja u spoznajnom razvoju stoga je rana intervencija ključna za praćenje razvoja i uvođenje terapija (Čudina-Obradović i sur., 2004).

„Za dječji kognitivni razvoj važan je odnos djeteta i okoline, tj. kvaliteta i količina posredovanog iskustva učenja.“ (Miljević-Riđički i Pavin Ivanec, 2009: 310) Na djetetov spoznajni razvoj utječe i okruženje u kojem se nalazi jer djeca koja ne odrastaju u obiteljskom, nego u institucionaliziranom okruženju češće zaostaju u razvoju koji se primijeti oko 2. godine (Miljević-Riđički i Pavin Ivanec, 2009).

2.3. RAZVOJ GOVORA

„Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenje drugim ljudima.“ (Čudina-Obradović i sur., 2004: 26) Kao najosjetljivije razdoblje su upravo te rane godine, odnosno od 18-24 mjeseca (Spencer, 2001; prema Čudina-Obradović i sur., 2004). Govorni razvoj se odvija tijekom dva razdoblja: predverbalno koje je karakteristično za jasličku dob i obilježeno je fazom gukanja, fazom slogovanja i verbalno koje je karakteristično za vrtićku djecu te je obilježeno prvim riječima, rečenicama, pitanjima (Čudina-Obradović i sur., 2004).

Poremećaj u govoru se primijeti kada se djetetov govor razlikuje od govora njegovih vršnjaka. Dijete ima govorni poremećaj kad su njegove jezične sposobnosti ispod očekivanja za njegovu dob i ispod razine njegovog ponašanja (Leonard, 1986; prema Ljubešić, 1993). Kao odstupanja u razvoju govora istaknuti su glasovi, izgovor glasova, gramatika, tempo i ritam te čitanje i pisanje u predškolskoj dobi (Ljubešić, 1993).

2.4. EMOCIONALNI I SOCIJALNI RAZVOJ

Prve bliske odnose koje djeca stječu u najranijoj dobi su emocionalni i socijalni odnosi prema ljudima iz svoje okoline (Čudina-Obradović i sur., 2004). „Socio-emocionalno učenje je stoga proces putem kojeg se razvijaju socio-emocionalne kompetencije, djeca stječu i učinkovito primjenjuju znanje, stavove i vještine potrebne za razumijevanje i upravljanje emocijama, osjećaj i pokazivanje suosjećanja za druge, uspostavljanje i održavanje pozitivnih odnosa i donošenje odgovornih odluka.“ (Weissberg i sur., 2015; prema Vranjican i sur., 2019: 320)

Socijalni i emocionalni razvoj su povezani jer dijete emocijama odgovara na svakodnevne situacije koje se odvijaju u obiteljskom kontekstu i neposrednoj djetetovoj okolini. Ono promatranjem i oponašanjem uči povezivati emocije s određenom situacijom, pronalazi model ponašanja u drugim osobama i interakcijama te postiže kontrolu emocija (Čudina-Obradović i sur., 2004). „Socijalne i emocionalne kompetencije zajedno čine prilagođeno ponašanje pojedinca u društvu.“ (Curby i sur., 2015; prema Vranjican i sur., 2019: 320)

Na socio-emocionalni razvoj utječe kvaliteta ranih odnosa koja ima posljedice i na odraslu dob. Također, utječe i djetetov temperament, odnos majke i djeteta te određene neurorazvojne promjene koje mogu dovesti do promjena u socio-emocionalnoj regulaciji te genetske malformacije (Vranjican i sur., 2019).

3. Odstupanja u razvoju

Odstupanje u razvoju je stanje u kojem dijete ne razvija sposobnosti i vještine u skladu s njegovom razvojnom dobi. Označavaju se kao neurorazvojna odstupanja jer razvoj mozga ne prati djetetovu razvojnu dob. „Neurorazvojna odstupanja djece mogu biti uvjetovana perinatalnim oštećenjem mozga, genetskim i infektivnim faktorima, postnatalnom traumom, nepovoljnim socijalno-ekonomskim okolišnim faktorima od novorođenačke dobi do školske dobi i adolescencije.“ (Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018: 11) Iako to ne treba biti zabrinjavajuće u tako ranim godinama djetetovog života zbog toga što uvijek postoje male oscilacije između vršnjaka, ukoliko dođe do toga da je vremenski odmak prevelik, onda dolazi do razloga za brigu i intervenciju ustanove i roditelja (Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018).

Odstupanja u razvoju se mogu odraziti na jedan aspekt razvoja bilo da je to samo tjelesni, samo spoznajni ili govorni, ali naravno može se odraziti i kroz više područja razvoja s obzirom na to da su međusobno povezani i dijelom utječu jedan na drugog (Scharf i sur., 2016).

Prema Čudina-Obradović i sur. (2004) odstupanja u motoričkom razvoju se događaju kada se dijete u dobi 5-6 godina ne može sagnuti i dotaknuti nožne prste bez savijanja koljena, ne hoda opušteno njišući rukama, ne može hodati barem tri metra u crti bez pogreške, nije sposoban povezati trčanje i skakanje, trčanje i udaranje lopte, ne može poskakivati na jednoj nozi izmjenjujući noge, ne penje se i ne silazi uspješno niz ljestve. Što se tiče baratanje predmetima dijete odstupa od vršnjaka ako ne hvata objema rukama loptu iz različitih visina, ako nije sposobno graditi stube od deset kocaka, ne zna još ispravno rezati i lijepiti, modelirati predmete, ispravno rabiti olovku i kist, bojati unutar linije ili nacrtati čovjeka.

Kod kognitivnog razvoja na djetetu se vide odstupanja ukoliko sa 5 do 6 godina lako gubi pažnju, ako se teško usredotočuje na bitne aspekte zadataka, ako ne može grupirati predmete na osnovi karakteristika, ako još uvijek ne razumije prirodne pojave i društvene odnose, ako ne povezuje simbole ili predmete koji su po nečemu slični, ako se ne povećava interes za slova, pisanu riječ ili knjige, ako ne razlikuje osnovne boje i crnu i bijelu, ukoliko ne zna uspoređivati veličine razlikovati i imenovati oblike ili ako ne razumije shvaćanje vremena (danas-sutra). Zatim dijete tada treba usvajati nazive za godišnja doba, usvajati prostornu relaciju, pokazivati interes za brojke, poboljšava mu se namjerno pamćenje i planira rješavanje problema (Čudina-Obradović i sur, 2004).

Djetetu predškolske dobi se odstupanja u razvoju govora uočavaju kada ne upotrebljava riječi za apstraktne pojmove, ako ne rabi sve vrste rečenica, ne povezuje rečenice koristeći se veznicima, ako ne zamjećuje pogreške u govoru drugih, zatim ako ne zna prepričavati priču, dramatisirati priču, verbalno planirati uloge, samovoljno razgledava knjige i traži da mu se čitaju, ako nije povećan interes za slova, ako ne rabi pristojne izraze (Čudina-Obradović i sur., 2004).

Što se tiče socijalnog i emocionalnog razvoja, odstupanje je vidljivo ako se dijete predškolske dobi ne izražava emocionalno na socijalno prihvatljiv način. Ako ne poraste strah od smrti, bolesti, mraka, ozljeđivanja, padova, lopova, u ovoj dobi su sve češća podsmjehivanja, hvalisanja, ruganja, zatim ako nije u stanju prihvatiti neuspjeh pred drugima, ako ne može kontrolirati vlastito ponašanje koristeći se internaliziranim govorom. Dijete u ovoj dobi bi trebalo samostalno isprobati različite aktivnosti poput pranja zubi, lica, ruku, spremati se za spavanje, samostalno se oblačiti i presvlačiti. Odstupajuće je ako ne zna surađivati s drugom djecom, ako ne poštuje prava drugih, ako ne zauzima zaštitnički stav prema mlađoj braći (Čudina-Obradović i sur., 2004).

4. ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA

Procjena razvojnog statusa se provodi zbog eventualnog uključivanja djece s poteškoćama u razvoju u različite terapije te radi provođenja postupaka rane intervencije kojima možemo ublažiti ili ukloniti poteškoće.

Mejaški Bošnjak i Mujkić (2018) navode kako prepoznati ritam dječjeg razvoja možemo jedino kontinuiranim opserviranjem i praćenje tog razvoja kao i objektivnim dokumentiranjem djetetovih dostignuća. Oslanjajući se na učenje Vygotskog o razvoju viših mentalnih funkcija, možemo zaključiti da kontinuirano opserviranje i praćenje djece predstavlja jedan od ključnih instrumenata za planiranje aktivnosti u zoni proksimalnog razvoja. Katz (2003; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018) ističe značaj opservacije kao prvog principa temeljne konstrukcije predškolskog odgoja i obrazovanja.

U predškolskom odgoju i obrazovanju opservacija predstavlja najznačajniju metodu procjenjivanja dječjeg rasta, razvoja i učenja. Rutsch (2000; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018) je definira kao proces promatranja djece u radu ili igri bez uplitanja u aktivnost, a provodi se u svrhu prikupljanja podataka kojima će odgajatelji pronaći najprimjereniji odgojno-obrazovni put za pojedino dijete. Hwang i Nilsen (2000; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018) na opservaciju gledaju kao na najstariju metodu sustavnog proučavanja djece kojom se nastoje osigurati pouzdani „odgovori“ o razvoju djece, dok Bredekamp (1987; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018) naglašava da je opservacija ključ za bolje upoznavanje djece koje je važno za kvalitetan odgojno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi. Praćenje predstavlja sastavni dio opservacije, koji se definira kao proces evidentiranja opserviranih aktivnosti (Billman i Sherman, 1997; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018).

Kako bi odgajatelj mogao dobiti bolji uvid u djetetove sposobnosti, nije dovoljno samo promatrati dijete unutar odgojno-obrazovne skupine, već su za to potrebni roditelji koji mogu odgajateljima pomoći i kroz razgovor opisati njegovo ponašanje kod kuće. Takvom suradnjom, zadovoljavaju se sve strane, i roditelji i odgajatelji su usmjereni prvenstveno na djetetov cjeloviti razvoj (Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018).

Odgajatelj treba kontinuirano promatrati dijete, dokumentirati kako bi mogao donijeti procjenu napretka djetetovih postignuća tijekom vremena. Opservacija se smatra najvažnijom

metodom procjene rasta i razvoja jer pomaže djetetu da se što bolje upozna s djetetom i samim time doprinese kvaliteti odgojno obrazovnog rada (Bećirović-Karabegović, 2014).

Bećirović-Karabegović (2014) ističe kako je najbolji način da se unaprijedi razvoj djece poučavanje koje je usmjereno na ono što djeca mogu postići uz malu podršku odraslih, a ne provjeravanje što mogu učiniti bez ičije pomoći. U tom smislu, utvrđivanje dječjeg nivoa znanja i postavljanje zahtjeva koji su malo viši od ovog nivoa predstavlja jedan od najvažnijih zadatak koji se postavlja pred odgajatelja. Odgajatelj treba pažljivo promatrati djecu duže vrijeme na nenametljiv, cjelovit, detaljan, precizan i kontinuiran način kako bi mogao primijeniti daljnje tehnike, ukoliko su potrebne, poput kontrolnih lista, skala procjene, dnevnih provjera i slično.

Procjena razvojnog statusa je najčešći oblik praćenja razvojnih sposobnosti kod djece kako bi opazali i provjeravali primijećene poteškoće u razvoju. Postoje različite metode koje se koriste prilikom procjene razvojnih sposobnosti, a odnose se na opažanja pomoću kojih stručnjaci pažljivo promatraju djetetovo ponašanje i sve aspekte njegovog razvoja, kao i obiteljske anamneze koja se provodi tako da odgajatelji i stručnjaci kroz razgovor s roditeljima utvrde zdravstvenu povijest i informacije o djetetovom razvoju (Bećirović-Karabegović, 2014).

Odgajateljeva procjena je ključan dio za određivanje načina na koji će se formirati djetetovo okruženje i kako će se prilagoditi djetetovim potrebama te olakšava put učiteljima da lakše nastave proces razvoja u školama s obzirom na rezultate procjene koji su postignuti u predškolskim ustanovama.

4.1. TEHNIKE OPSERVIRANJA I PRAĆENJA DJECE U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ USTANOVI

Pod pojmom opservacije u predškolskim ustanovama podrazumijeva se opservacija u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi koja ima svoje specifičnosti te treba biti nenametljiva, cjelovita, detaljna, precizna i kontinuirana (Tenkersley i sur., 2011; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018). Naime, opservacija ne smije uznemiravati djecu ni remetiti njihovu igru pri čemu djeca nisu ni svjesna da ih netko gleda kako se igraju. Cjelovitost se odnosi na obuhvaćanje djeteta u svoj njegovoj osobnosti, treba bilježiti sve što se dogodilo, onako kako se dogodilo uz navode koje je dijete reklo, a ne našu interpretaciju rečenog. Opservacija treba biti kontinuirana uz stalno promatranje i praćenje u određenim vremenskim

razmacima u cilju stvaranja cjelovite slike o djetetu. Ova specifična forma sadržava informacije o tome što je dijete konkretno uradilo, kako je to uradilo, što je prethodilo tome, u kojem kontekstu se odvija te koji je rezultat takva ponašanja.

Uz opservaciju mogu se koristiti još neke tehnike primjenjive za predškolski uzrast (Hansen i sur., 2000; prema Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018) kao što su: kontrolne liste, skale procjene, dnevne provjere zdravlja, videosnimci, audiosnimci i fotografije, intervjui s djecom, transkripcija razgovora među djecom, dječji crteži, tlocrti, sociometrijske tehnike, razgovori s drugim ljudima i sl.

Dječji crteži su tehnika opservacije koja je vrlo rasprostranjen način prikupljanja podataka o djetetu jer kroz crtež dobivamo informacije o djetetovim razmišljanjima, iskustvima ili stavovima te je najbolji način prikazivanja djetetovog razvoja. Crteži su ujedno i najlakši i najzanimljiviji način na koji možemo saznati bitne informacije o djetetu. Ipak, s ovom tehnikom ne treba žuriti i donositi prebrze zaključke o djetetu jer na crtež utječu neki trenutni faktori poput raspoloženja, vremena, okruženja (Bećirović-Karabegović, 2014).

Posebno je važno istaknuti kontrolnu listu ili „ček-listu“ koja predstavlja tehniku prikupljanja podataka o prisutnosti ponašanja, o područjima razvoja (krupna i sitna motorika, kognitivni razvoj, socio-emocionalne vještine, govorne i perceptualne vještine, vještine samopomoći) te interesima djece te daju odgovor na pitanja što dijete može ili ne može uraditi. Pozitivne strane su što se može pratiti više djece istovremeno i značajne su za provođenje individualnog kurikulumu, a nedostaci su što ne postoje podaci o kontekstu ponašanja, rigidnost u praćenju (Bećirović-Karabegović, 2014).

Skale procjene predstavljaju instrument za procjenjivanje količine, veličine ili intenziteta ponašanja djeteta kao i za usporedbu s drugom djecom. Utemeljene su na promatranju, pri čemu zapažanja dobivaju mjerni izraz kojim se utvrđuje prisutnost neke osobine, pojave, ponašanja i određuje mu se ekstenzitet.

Uz navedene metode mogu se provoditi i standardizirani psihologijski testovi i različite skale za procjenu aspekata razvoja kao što su razvojni test Čuturić, Bayleyeva skala razvoja, Wechslerov test inteligencije i slično.

Sve ove vrste testova provode isključivo stručnjaci poput psihologa, pedagoga, ali odgajatelji su ti koji prvi primijete nedostatke ili odstupanja u djetetovom razvoju te dalje uključuje djecu u različite vrste ranih intervencija (Mejaški Bošnjak i Mujkić, 2018).

4.2. RAZVOJNI TEST ČUTURIĆ

Jedan od standardiziranih psihologijskih testova za procjenu djece do osam godina je razvojni test Čuturić pomoću kojeg možemo pratiti djecu s emocionalnim teškoćama, neurorazvojnim poremećajima i one s neurorizičnim čimbenicima u anamnezi. Ovaj razvojni test se sastoji od dva dijela, prvi dio je namijenjen procjeni djece od prvog mjeseca do druge godine i uključuje ispitivanje razvoja motorike, okulomotorike, emocionalnosti, govora, slušno-motornih reakcija i društvenosti, a drugi dio je namijenjen djeci od druge do osme godine života koji uključuje zadaci rukovanja i manipuliranja predmeta i verbalnog izražavanja (Galić, Mavar i Medanić, 2021).

Galić i sur. (2021) navode da je potrebno provesti dvije procjene kako bi se utvrdilo kolika je mogućnost prognoze rezultata na drugoj procjeni u odnosu na prvu. Navedene dvije procjene se provode u razdoblju od 1 do 68 mjeseca kako bi se pratile eventualne poteškoće uočene prilikom prve procjene. U njihovom istraživanju u uzorak su odabrana i djeca sa lezijama mozga, njih 34, zatim 15 djece s epilepsijom, 25 djece s intelektualnim teškoćama, 29 djece koji su pokazivali simptome razvojnih teškoća i njih 11 je bilo bez simptoma, ali su praćeni zbog anamneze.

Dobiveni rezultati pokazali da podaci dobiveni prvom procjenom daju visoki postotak varijance rezultata druge procjene te da dob prvog ispitivanja i duljina vremena između dvije procjene ne utječe na stabilnost rezultata. Kod ovog testa je važno pri izvođenju buduće prognoze, osim rezultata psihomotoričkog razvoja uzeti u obzir i druge varijable poput govorno-jezičnog razvoja, intelektualnih i izvršnih funkcija, učenja i pamćenja (Galić i sur., 2021).

4.3. AGES AND STAGES QUESTIONNAIRE (ASQ-3)

Ova vrsta testa je često korišteni mjerni instrument koji mjeri razvojna odstupanja u pet razvojnih područja: komunikacija, fina motorika, gruba motorika, rješavanje problema i osobno-društveni razvoj. Navedena područja opisana su pomoću trideset pitanja namijenjenih procjeni djece u dobi od drugog do šezdesetog mjeseca. Upitnik popunjavaju skrbnici ili roditelji. U odnosu na razvojne norme ustanovljena su dva granična kriterija, blaži

kriterij pri kojem roditelji procjenjuju manja razvojna odstupanja te stroži kriterij kod kojeg se procjenjuju teža odstupanja za koja je potrebna i dodatna dijagnostika. Ovaj upitnik je prevedena na mnoge jezike, ali su psihometrijske karakteristike i norma dostupne samo u američkoj verziji (Velki i Romstein, 2021).

U radu Velki i Romstein (2021) navodi se istraživanje provedeno u Hrvatskoj u kojem je sudjelovalo 368 roditelja djece predškolske dobi koji su popunjavali navedeni upitnik. Upitnik od 30 pitanja podijeljenih u pet ljestvica ispituju različita područja razvoja pri čemu su mogući odgovori: *da, katkad i još ne*. Za potrebe njihovog istraživanja upitnici su primijenjeni u razmaku od nekoliko mjeseci. Istraživanje je provedeno u šest županija te je svaki roditelj dobio primjerak upitnika, a njih trećina ga je vratila ispunjenog odgajatelju. Prema rezultatima metrijskih karakteristika upitnika nisku valjanost su pokazivala područja komunikacije i osobno-društveno područje, a umjerenu valjanost fina i gruba motorika i rješavanje problema. Odstupanja u ovim područjima uglavnom mogu uputiti na poremećaje iz autističnog spektra (Velki i Romstein, 2021).

4.4. BAYLEY LJESTVICA

Bayleyeva ljestvica razvoja male djece u svom trećem izdanju (Bayley-III), jedan je od najčešće korištenih standardiziranih alata za procjenu neurorazvoja u ranom djetinjstvu. Bayley-III je globalni test sposobnosti razvoja te se kognitivne, jezične i motoričke domene provode kroz procjenu ponašanja dok su društveno-emocionalna i adaptivna ponašanja procijenjena kroz izvješće roditelja. Rješavanje zadataka traje otprilike sat vremena s malom dojenčadi i do 1,5 sat s malom djecom i predškolicima. Primjena za svaku domenu ponašanja može potrajati do pola sata, počevši od jednostavnijih zadataka do sve težih. Pojedinci koji namjeravaju koristiti ovu skalu trebaju proći edukaciju i imati iskustvo u interpretaciji rezultata. Edukacija je opisana kroz priručnik i mogu je provoditi educirane osobe (Del Rosario, Slevin, Molloy, Quigley i Nixon, 2020).

Bayley-III se često kritizira zbog dugotrajnosti primjene jer djeci može biti teško pratiti aktivnost duže vremena, a roditeljima može biti teško procjenjivati. Poteškoće u primjeni odnose se i na ograničenu dostupnost osoblja i odgovarajućeg prostora za procjenu. Predlaže se da djeca s povećanim rizikom za razvojna odstupanja ispune upitnik Ages and Stages prije nego što ih se uputi na procjenu Bayly-III upitnikom (Del Rosario i sur., 2020).

Bayley-III se smatra relativno nezadovoljavajućim mjerilom jer procjenjuje svako razvojno područje globalno te se može pogriješiti u interpretaciji rezultata, ali i podcijeniti eventualna odstupanja u razvoju (Del Rosario i sur., 2020).

4.5. ACHENBACHOVE LJESTVICE

CBCL (Child Bihevioral Checklist) je standardizirani obrazac koje roditelji ispunjavaju kako bi opisali djetetovo ponašanje i osjećaje. Za djecu ona se naziva CBCL/6-18, a za adolescente CBCL- Youth Self-Report. Za procjenu ponašanja djece koristi se prva skala koja je namijenjena roditeljskim procjenama biheviornalnih i emocionalnih problema na osam razina: anksioznost, povučenosť, somatske pritužbe, socijalni problemi, problemi s mišljenjem, problemi s pažnjom, kršenje pravila i agresivno ponašanje i ostalo (Ricijaš, 2006).

Skalu ispunjavaju roditelji ili skrbnici u 118 čestica koje opisuju biheviornalne i emocionalne probleme te ocjenjuju koja tvrdnja je točna za njihovo dijete po principu da promatraju ponašanje unatrag šest mjeseci te daju odgovore *0-nije točna, 1-djelomično ili ponekad točno i 2-potpuno točno*. Ova ljestvica se koristi za identificiranje sindroma poteškoća koji se zajedno pojavljuju te koristi za evaluaciju ponašanja djece koji se koriste agresivnim i antisocijalnim ponašanjima (Ricijaš, 2006).

Prema Achenbachovoj ljestvici sindromi su grupirani u dvije grupe pod internaliziranim i eksternaliziranim problemima (Earyl, Gregoire, McDonald, 2001.; prema Ricijaš, 2006). Ova ljestvica ima nisku prediktivnu vrijednost i ne diferencira poremećaje dovoljno te je potrebno koristiti CBCL kako bi se utvrdilo je li potrebno dalje analizirati kako bi se utvrdile poteškoće (Ricijaš, 2006).

4.6. WECHSLEROVA LJESTVICA

Nedavno objavljeno četvrto izdanje Wechslerove skale inteligencije za djecu (WISC-IV) predstavlja značajan odmak od prethodnih verzija ljestvica. Promijenila se struktura instrumenta, a promijenili su se i neki podtestovi, neki su dodani, a ostali izbrisani. Pitanja o dosljednosti mjerenja tijekom godina i prirode konstrukata mjerenih testom ostaju i dalje otvorena (Keith i sur., 2006). Ovaj test psihologu omogućava identifikaciju nadarene djece već u dobi od šest godina kao i identifikaciju djece s poteškoćama u čitanju i pisanju,

hiperaktivnu djecu, djecu s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju i slično (Ružić, Galić, Biro, Barišić-Ciganović, 2013).

Konkretno, čini se da WISC-IV mjeri kristaliziranu sposobnost, vizualnu obradu, fluidno zaključivanje, kratkoročno pamćenje i brzinu obrade te su neke sposobnosti dobro izmjerene, dok druge nisu. WISC-IV predstavlja najhrabriji odmak od prethodnih izdanja. Dva faktora interpretacija verbalnog IQ-a i IQ-a izvedbe su napušteni, sastoji se od 15 subtestova, odnosno 10 temeljnih i 5 dopunskih testova koji omogućavaju dobivanje informacija o ukupnom IQ-u te su rezultati doneseni na 4 indeksa (Ružić i sur., 2013). WISC-IV prepoznaje indeks verbalnog razumijevanja (VCI), indeks brzine obrade (PSI), indeks radne memorije (WMI) i indeks percepcijskog rasuđivanja (PRI). VCI i PSI su zadržali imena, koja predstavljaju kontinuitet ovih čimbenika u prijelazu s WISC-III na WISC-IV te ovi indeksi mogu biti početak da bi se provodila dodatna procesna analiza postignuća djeteta (Ružić i sur., 2013).

5. IZAZOVI U RADU SA RODITELJIMA

Djeca s teškoćama u razvoju zahtijevaju potpunu posvećenost i brigu koja može dovesti do povećanih izazova za roditelje i roditeljstvo. Obitelj je prva zajednica kojoj svaki pojedinac pripada te je obiteljska kohezivnost ključna za uspješno funkcioniranje svih članova obitelji. Često nakon što roditelji primijete da dijete ima poteškoće dolazi do faze tugovanja jer većina roditelja nije spremna odreći se „normalnog“ života zbog novih ishoda koji dolaze s odstupanjima u razvoju (Milić Babić, 2012).

Roditelji su, također, najvažniji izvor informacija o djetetovom rastu i razvoju i oni imaju najneposredniji utjecaj na razvoj djeteta tijekom čitavog djetinjstva. Roditelji s djecom proživljavaju sve faze razvoja, vide dijete u svakakvim situacijama i stalno prate njegov napredak. Kako bi odgajatelji dobili prikupili informacije o djetetu, mišljenje roditelja je na prvom mjestu, a potom sagledavaju njegovo ponašanje i u kontekstu vrtića kako bi pratili socijalne interakcije između vršnjaka (Mikas, 2010). Prema istraživanju koje je proveo Mikas (2010) u jednom vrtiću, zaključeno je kako ipak roditelji rjeđe zapažaju razvojne probleme i odstupanja od odgajatelja.

Roditelji djece koja imaju teškoće u razvoju se suočavaju sa promjenama koje su nastale dijagnosticiranjem djetetovih razvojnih odstupanja i samim time proživljavaju veću količinu stresa. Količina ovisi o percepciji činjenice da imaju dijete s teškoćama, obilježjima obitelji, resursima i obilježjima djeteta te je važno informirati roditelje dovoljno kako bi se na adekvatan način mogli nositi sa tom situacijom. Važno je naglasiti da se svaki roditelj drukčije suoči s tim, netko smatra da teškoće u razvoju doprinose obiteljskoj koheziji, dok ih drugi doživljavaju kao dodatan stres i krizu koja je pogodila obitelj (Milić Babić, 2012).

Kako bi odgajatelji pristupili roditeljima te time ostvarili partnerstvo, važni element su izravna komunikacija, međusobno poštovanje, razumijevanje i empatija, suglasnost u određivanju ciljeva, planiranje i donošenje odluka, zajednička procjena napretka i slično. Izgradnja povjerenja se smatra ključnim i za roditelje i za odgajatelje kako bi se ostvarili pozitivni rezultati u svrhu osiguravanja uvjeta primjerenih za djetetov pozitivan razvoj. Temelj razvoja je i razmjena informacija jer odgajatelji time mogu dobiti uvid u djetetovo stanje i ponašanje kod kuće te samim time intervenirati te pružiti ispravan odgoj i obrazovanje za to dijete (Mavračić Miković, 2019).

Svako dijete je individua za sebe i odgajatelj u komunikaciji s roditeljima spoznaje djetetove zahtjeve i interese te pruža odgovarajuće uvjete za kvalitetan razvoj. Zbog toga je važna

dvosmjerna komunikacija koja se odvija putem različitih roditeljskih sastanaka, individualnih razgovora, grupa podrške roditeljima, radionicama ili izletima gdje roditelji dobivaju potpuni osjećaj pripadanja u odgojnu skupinu vlastitog djeteta (Mavračić Miković, 2019).

Izazov roditeljstva je svakako, uspostava iskrenog odnosa s odgajateljima. Partnerstvo je namijenjeno zaštiti djeteta i obitelji te je uspostava istog osobito značajna u rizičnim obiteljima, koje se nalaze u teškim životnim situacijama poput obitelji razvedenih roditelja, jednoroditeljskih obitelji, ali i onih u kojima dijete odstupa u razvoju ili ima dijagnosticiranu nekakvu teškoću. Najveći izazov je otežano ostvarivanje partnerstva zbog roditelja koji nisu spremni i otvoreni za suradnju, a kao razlozi se navode prezaposlenost, nedostatak znanja o samom partnerstvu, nesigurnosti oko određenog problema i negiranje samog problema koji postoji kod djeteta. Ukoliko roditelji nisu uključeni u rad odgojno-obrazovne ustanove to uvelike otežava i odgajateljima i djetetu, jer roditelj ne doprinosi boljoj spremnosti djeteta za školu ni razvoju njegovih socio-emocionalnih vještina (Nenadić Bilan i Matov, 2014).

6. ZAKLJUČAK

Odgajateljeva procjena razvojnih sposobnosti djeteta ima važnu ulogu u prepoznavanju optimalnog razvoja. Procjena djetetovog razvoja omogućuje odgajateljima da steknu uvid u djetetove individualne potrebe, napredak i eventualna odstupanja što im pomaže u pružanju ciljane podrške i intervencija kako bi se osiguralo da dijete maksimalno iskoristi svoj potencijal. Odgajatelji koriste različite alate i tehnike procjene kako bi dobili cjelovitu sliku djetetovog razvoja. To može uključivati promatranje djetetovih interakcija i aktivnosti, razgovor s roditeljima kako bi se prikupile dodatne informacije, kao i upotrebu standardiziranih instrumenata poput ljestvica, upitnika i testova razvoja. Važno je da odgajatelji budu educirani kako ih na adekvatan način upotrijebiti kako bi dobili pouzdane rezultate.

Odgajateljeva procjena razvojnih sposobnosti djeteta nije samo usmjerena na identifikaciju odstupanja, već i na prepoznavanje djetetovih snaga i interesa. To omogućuje odgajateljima da pruže prilagođeno okruženje i aktivnosti koje podržavaju djetetov razvoj na najbolji mogući način. Važno je napomenuti da odgajateljeva procjena razvoja nije statičan proces, već kontinuiran i dinamičan. Dijete se neprestano mijenja i napreduje, stoga je potrebno redovito praćenje i ažuriranje procjene kako bi se osigurala adekvatna podrška i intervencija.

Odstupanja u djetetovom razvoju predstavljaju važnu temu koja zahtijeva pažnju i stručnu procjenu. Uzroci odstupanja mogu biti raznoliki, uključujući genetske faktore, okolišne utjecaje, neurološke ili zdravstvene probleme. Rana identifikacija odstupanja i pružanje podrške djetetu u tim područjima ključni su za daljnji napredak i postizanje optimalnog razvoja.

Ljestvice razvoja koje koriste stručnjaci, kao što su Ages and Stages Questionnaires (ASQ-3), Bayley ljestvica, Wechslerova lista i razvojni test Čturić imaju važnu ulogu u procjeni djetetovog razvoja. ASQ-3 je standardizirani alat koji se koristi za praćenje razvoja djeteta u pet područja: komunikacija, motorika, osobine, problemi u ponašanju i problemi u učenju. Bayley ljestvica je sveobuhvatna procjena djetetovog razvoja koja se koristi posebno za rane dojenčadi i malu djecu. Wechslerova ljestvica inteligencije (WISC) pruža informacije o kognitivnim sposobnostima djeteta u različitim područjima, kao što su verbalne vještine, perceptivne vještine, radna memorija i obrasci razmišljanja, dok razvojni test Čturić pokazuje razvojna odstupanja od najranijeg razvojnog perioda .

Korištenje ovih testova pruža sistematičan i objektivan način procjene djetetovog razvoja te omogućuje rano otkrivanje odstupanja ili kašnjenja u razvoju kao i smjernice za daljnju intervenciju i podršku. Međutim, važno je napomenuti da rezultati dobiveni ovakvim testovima ne predstavljaju konačnu dijagnozu, već služe kao važan korak u procjeni koju je potrebno nadopuniti informacijama dobivenim iz drugih izvora kao što su opažanja i razgovori s roditeljima koji su jako važni za donošenje pouzdane procjene.

Iako testovi razvoja pružaju korisne informacije, važno je shvatiti da su djeca jedinstvena i da se razvijaju različitim tempom stoga se procjena treba prilagoditi individualnim potrebama i karakteristikama djeteta.

7. LITERATURA

1. Achenbach, T. M., & Edelbrock, C. (1991). Child behavior checklist. *Burlington (Vt)*, 7, 371-392.
2. Bećirović-Karabegović, J. (2014). Opservacija i praćenje djece u odgojno-obrazovnoj praksi predškolskih ustanova. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 63(4), 717-733.
3. Berk, L. E. (2015). Dječja razvojna psihologija. Naklada Slap. Jastrebarsko.
4. Bilan, D. N., & Matov, J. (2014). Partnerstvo obitelji i predškolske ustanove kao potpora roditeljstvu. *Magistra Iadertina*, 9(1.).
5. Čudina-Obradović, M., Letica, M., Pleša, A., Profaca, B., & Starc, B. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. *Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga*.
6. Del Rosario, C., Slevin, M., Molloy, E. J., Quigley, J., & Nixon, E. (2021). How to use the Bayley scales of infant and toddler development. *Archives of Disease in Childhood-Education and Practice*, 106(2), 108-112.
7. Galić, S., Mavar, M., & Medanić, I. (2021). Stabilnost rezultata na Razvojnom testu Čuturić u kliničkom uzorku djece u dobi od druge do osme godine života. *Medica Jadertina*, 51(4), 321-335.
8. Keith, T. Z., Fine, J. G., Taub, G. E., Reynolds, M. R., & Kranzler, J. H. (2006). Higher order, multisample, confirmatory factor analysis of the Wechsler Intelligence Scale for Children—Fourth Edition: What does it measure. *School Psychology Review*, 35(1), 108-127.
9. Ljubešić, M. (1993). Poremećaji govora i ponašanja. *Defektologija*, 29(2), 151-158.
10. Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3(3.), 69-84.
11. Mejaški Bošnjak, V., & Mujkić, A. (2018). Vodič za praćenje razvoja djeteta GMCD (Guide for Monitoring Child Development). *Epoha zdravlja: glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova*, 10(1), 11-12.
12. Milić Babić, M. (2012). Obiteljska kohezivnost u obiteljima djece s teškoćama u razvoju. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 10(2), 207-223.

13. Mikas, D. (2010). Procjena emocionalnoga razvoja predškolskog djeteta i osobnost roditelja. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 59(1.), 51-66.
14. Miljević-Ridički, R., & Pavin Ivanec, T. (2009). Važnost socijalnog konteksta za kognitivni razvoj predškolske djece—usporedba kognitivne uspješnosti djece koja odrastaju u različitom obiteljskom i institucionalnom okruženju. *Suvremena psihologija*, 12(2), 309-322.
15. Ricijaš, N. (2006). Instrumenti procjene djece i adolescenata—mogućnosti primjene kod probacije za maloljetnike. *Ljetopis socijalnog rada*, 13(2), 271-295.
16. Ružić, V., Galić, S., Biro, M., Barišić-Ciganović, N. (2013). Wechslerov test inteligencije za djecu, četvrto izdanje (WISC-IV), hrvatska adaptacija i iskustva u primjeni - okrugli stol. *Knjiga sažetaka*. Novi Sad.
17. Scharf, R., Scharf, G., Stroustrup, A. (2016). Developmental Milestones. *Pediatrics in Review*. Vol.37(1), 320-342.
18. Skok, A. (2022). Aktivnosti za razvijanje fine motorike u predškolskom razdoblju. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5(10), 508-515.
19. Velki, T., & Romstein, K. (2021). Validacija i standardizacija hrvatske verzije ASQ-3 na uzorku djece u dobi od tri do pet godina. *Paediatrica Croatica*, 65(2), 95-101.
20. Vranjican, D., Prijatelj, K., & Kuculo, I. (2019). Čimbenici koji utječu na pozitivan socio-emocionalni razvoj djece. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 160(3-4), 319-338.

SAŽETAK

Faze razvoja kod djece predstavljaju različite periode u kojima djeca rastu, razvijaju se, sazrijevaju i stječu različite vještine. Ako razvoj promatramo kao niz promjena pri čemu individualna ontogeneza predstavlja rješavanje razvojnih zadataka, onda normalnost razvoja predstavlja uspješnu integraciju bioloških, socijalnih, emocionalnih i kognitivnih postignuća koja pridonose kasnijoj adaptaciji. S druge strane, abnormalnosti ili patološke pojave predstavljaju manjak integracije među različitim domenama ili razvoj psiholoških mehanizama koji vode u buduću neadaptaciju. Kako bismo mogli prepoznati i razumjeti moguća razvojna odstupanja, važno je još u najranijoj predškolskoj dobi na vrijeme dobiti uvid u sve aspekte djetetovog razvoja u čemu uz roditelje važnu ulogu imaju odgajatelji. Naime, odgajatelj može prepoznati i razumjeti moguća razvojne poteškoće i uputiti roditelje i dijete na traženje stručne procjene razvoja. Multidisciplinarnim pristupom moguće je dobiti mnogo podataka o djetetovom razvoju pri čemu se uz odgajateljeve procjene razvojnih specifičnosti mogu izdvojiti i najčešće korišteni psihologijski testovi kao što su razvojni test Čturić i Wechlerova ljestvica procjene razvoja. Procjeni djetetovog razvoja treba pristupiti holistički, odnosno uzeti u obzir različite aspekte razvoja, kontekstualne čimbenike i individualne karakteristike djeteta. Cijeli taj pristup, otkrivanja poteškoća, sami pristup procjeni i intervencije je ključan kako bi se djetetu osigurao najbolji ishod.

Ključne riječi: aspekti razvoja, integracija, ljestvice razvoja, poteškoće, procjena

SUMMARY

The stages of development in children represent different periods in which children grow, develop, mature, and acquire various skills. If we perceive development as a series of changes in which individual ontogenesis represents the resolution of developmental tasks, then developmental normality entails successful integration of biological, social, emotional, and cognitive achievements that contribute to later adaptation. On the other hand, abnormalities or pathological phenomena involve a lack of integration among different domains or the development of psychological mechanisms that lead to future maladaptation. In order to recognize and understand possible developmental deviations, it is important to gain insight into all aspects of a child's development, starting from early preschool age, with the involvement of parents and educators playing a crucial role. Specifically, educators can identify and comprehend potential developmental difficulties and guide parents and the child toward seeking professional developmental assessment.. With a multidisciplinary approach, it is possible to obtain a lot of data about the child's development, where in addition to the educator's assessment of developmental specifics, the most commonly used psychological tests can be singled out are The developmental test Čuturić and Wechler's developmental assessment scale. The assessment of a child's development should be approached holistically, taking into account various developmental aspects, contextual factors, and individual characteristics of the child. The entire approach, including identifying difficulties, the assessment process itself, and interventions, is crucial to ensuring the best outcome for the child.

Key words: assessment, aspects of development, developmental scales, difficulties, integration

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja ANTONELA JUKIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBR., izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 04.07.2023.

Potpis *Antonela Jukić*

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: ANTONELA JUKIĆ

Naslov rada: ODGAJATELJEVA PROCJENA RAZVOJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Znanstveno područje: DRUŠTVENE ZNANOSTI

Znanstveno polje: PSIHOLOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada:

doc. dr. sc. KATIJA KALEBIĆ-JAKUPČEVIĆ

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. MORANA KOLUDROVIĆ

doc. dr. sc. TONI MAGLICA

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 04.07.2023.

Potpis studenta/studentice: Antonela Jukić